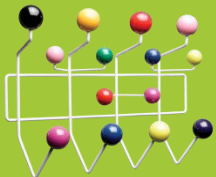

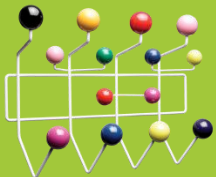
Allochtonen in de Land- & Tuinbouw

Een beschrijving van de situatie

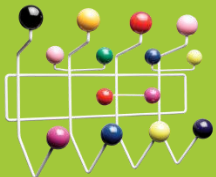
Loose Maxime en Lamberts Miet (2010), *De tewerkstelling van allochtonen in de land- en tuinbouw. Een kwantitatieve en kwalitatieve beschrijving van de huidige situatie.*

Departement Landbouw en Visserij, afdeling Monitoring en Studies, HIVA-K.U.Leuven, Brussel.

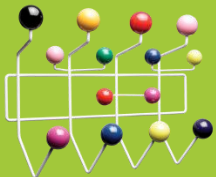
Onderzoeksvragen

- Belangrijke wijzigingen qua regelgeving
- De huidige tewerkstellingssituatie van de allochtone werknemer in de sector?
 - Wie zijn ze?
 - Waarom de land- & tuinbouwsector?
 - Waarom in Vlaanderen?
 - Hoe ervaren zij die tewerkstelling?
 - En wat zijn de ervaringen van de werkgevers?

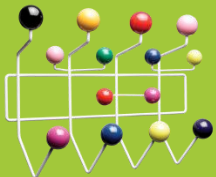
Onderzoeksmethode

- Kwantitatieve benadering
 - Op basis van diverse beschikbare databronnen
 - Een brede beschrijving van de tewerkstelling
- Kwalitatieve benadering
 - Op basis van diepteinterviews
 - Een meer diepgaand zicht op motivaties en ervaringen, zowel van werknemer als van werkgever

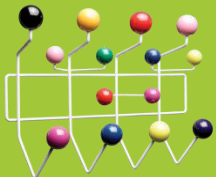
In cijfers

De tewerkstellingsituatie van allochtone werknemers in de land- en tuinbouw

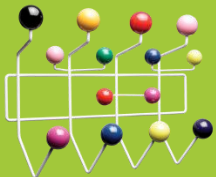
Beperkingen van het beschikbare materiaal

- Definitie van allochtone werknemers
 - Vaak enkel op basis van nationaliteit
- Afbakening van de land- en tuinbouwsector
 - Vaak een te brede afbakening

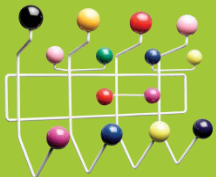
Gehanteerd datamateriaal

- Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid
- Sociale fondsen voor de land- en tuinbouw
- Arbeidskaarten B
- SIOD

1. De arbeidsmarktpositie van allochtone werknemers

- Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid
 - Op basis van voorgaand gepubliceerd onderzoek
 - Laat toe ook (tot op zekere hoogte) allochtone Belgen te onderscheiden
 - Brede afbakening van de sector
 - Periode: 2006, 2002 en 1998

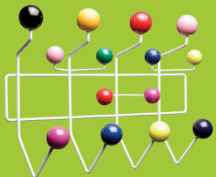

Ethnostratificatie

Tabel: Het aandeel (%) loontrekkenden actief in de primaire sector binnen elke nationaliteitsgroep, verdeeld naar geslacht

Nationaliteit	Totaal	Mannen	Vrouwen
Belgische nationaliteit	0,6	0,7	0,5
Vreemde nationaliteit	3,9	3,9	3,9
Noord-West-Europese nationaliteit	1,0	1,0	1,0
Zuid-Europese nationaliteit	1,8	1,9	1,7
Andere Europese nationaliteit	4,0	4,0	3,9
Turkse nationaliteit	12,0	6,6	26,3
Marokkaanse nationaliteit	10,3	11,3	5,2
Andere nationaliteit	6,5	6,7	6,2
Totale bevolking	0,7	0,8	0,6

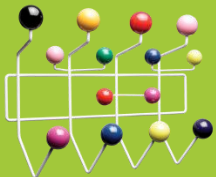
Bron: Bewerking van Tielens (2005), Datawarehouse arbeidsmarkt KSZ, toestand vierde kwartaal 2002

Tabel: Het aandeel (%) loontrekkenden actief in de primaire sector binnen elke groep van herkomst verdeeld naar geslacht en naar statuut

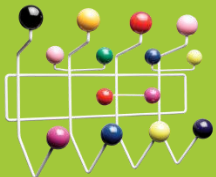
Herkomst	Mannen		Vrouwen	
	Vreemdelingen	Nieuwe Belgen	Vreemdelingen	Nieuwe Belgen
Noord-West-Europese herkomst	0,8	0,6	1,0	0,4
Italië	0,3	0,3	0,5	0,3
Griekenland, Spanje, Portugal	0,8	0,2	1,5	0,0
Andere Europese herkomst	3,7	0,6	3,5	1,8
Turkse herkomst	8,9	4,9	56,7	15,7
Marokkaanse herkomst	12,5	0,7	4,0	0,9
Andere herkomst	6,3	1,1	3,5	1,2
Vreemde herkomst	5,2	1,6	12,4	2,5

Bron: Bewerking van Tielens (2005) en Tratsaert (2004), administratief databestand allochtonen op de arbeidsmarkt, loontrekkenden 19-56 jaar, toestand voor de arrondissementen Antwerpen, Hasselt en Gent in het tweede kwartaal van **1998**

Conclusie

- Geen eenduidige data naar herkomst
- Primaire sector is een belangrijke werkgever voor werknemers van vreemde herkomst
- Opvallend:
 - Personen van Turkse afkomst blijven sterk afhankelijk van de sector
 - Andere nationaliteiten verdwijnen eerder uit de sector bij naturalisatie

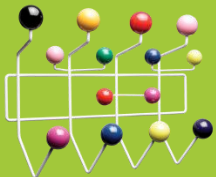

Conclusie

Tabel: Het aandeel (%) loontrekkenden actief in de primaire sector binnen elke groep van herkomst, onder controle van geslacht, leeftijd en gezinspositie

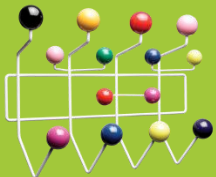
	Kans dat men werkt in de primaire sector
POPULATIE	0,6%
BELGEN*	0,5%
BELG VAN VREEMDE HERKOMST	0,2%
GENATURALISEERDEN	0,8%
VREEMDELINGEN	1,8%

Bron: Databestand Nationaliteit en Herkomst, 2006, op basis van 300 000, Vlaams gewest en Brussel, KSZ DWH AM&SB, Bewerkingen HIVA (Lamberts, SGK (to be published))

2. Een detail van de tewerkstelling

- Waarborg- en sociaal fonds voor het tuinbouwbedrijf en voor het landbouwbedrijf
 - Gedetailleerde gegevens
 - O.a. onderscheid regulier tewerkstellingstatuut en seizoensarbeider
 - Regio, deelsector, geslacht, statuut, deeltijds...
 - Periode 1999/2000 – 2008
 - Dus evoluties
 - Nadeel: op basis van nationaliteit
 - Dus geen inzicht in de tewerkstellings situatie van allochtone Belgen
 - Onderschatting van het aantal allochtonen
 - Nationaliteitsgegevens seizoensarbeiders niet 100% betrouwbaar (Wel zekerheid over het al dan niet Belg zijn)

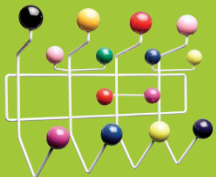
Aantallen: 2000 vs 2007

Reguliere Tewerkstelling

- Vreemde nationaliteit Belgische nationaliteit

Jaar		n	%	n	%
2000	Landbouw	129	6	1 880	94
	Tuinbouw	727	11	6 092	89
2007	Landbouw	210	9	2 105	91
	Tuinbouw	1 889	28	4 862	72

Bron: Sociale Fondsen voor de land- en tuinbouw

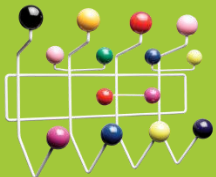

Aantallen: 2000 vs 2007

Seizoensarbeid

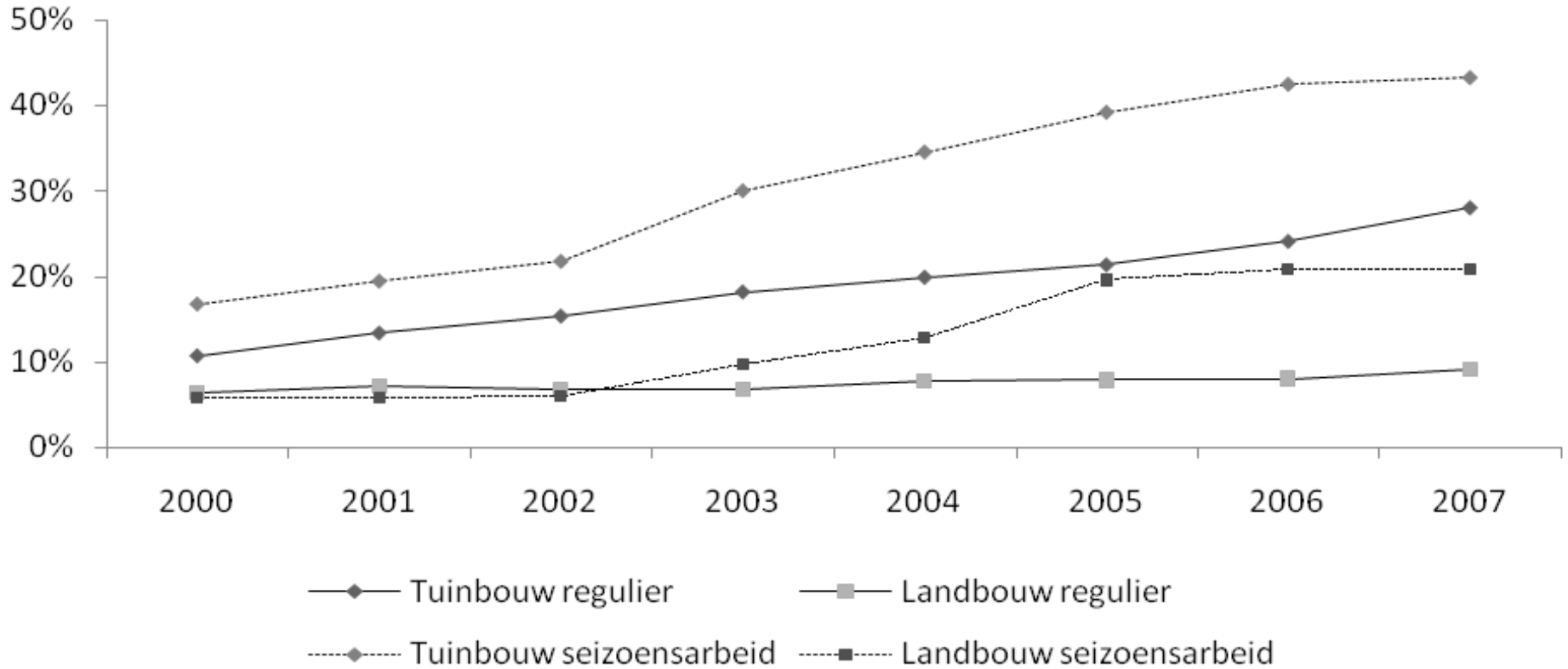
Jaar		Vreemde nationaliteit		Belgische nationaliteit	
		n	%	n	%
		2000	Landbouw	10	6
	Tuinbouw	5 503	17	27 286	83
2007	Landbouw	86	21	328	79
	Tuinbouw	16 609	43	21 819	57

Bron: Sociale Fondsen voor de land- en tuinbouw

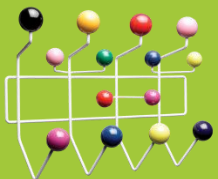

Evolutie in beeld

Figuur Evolutie percentage werknemers van vreemde nationaliteit, naar tewerkstellingsstatuut en sector

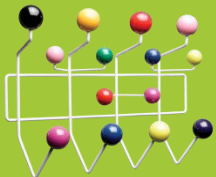

Bron: Sociale Fondsen voor de land- en tuinbouw

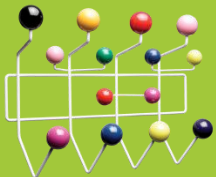
Andere bevindingen

- Landbouwsector
 - Weinig opvallende verschillen tussen vreemde en autochtone arbeidskrachten
- Tuinbouwsector:
 - Vreemde werkkrachten vaker in ‘intensievere’ tewerkstellingsstatuten
 - Indien regulier tewerkgesteld, vaker voltijds contract
 - Als seizoensarbeider vaker meer dagen aan het werk
 - Vreemde werkkrachten vaker jonger
 - Reguliere werknemers (van vreemde origine)
 - vooral actief in de groenteteelt
 - Seizoensarbeiders (van vreemde origine)
 - vooral in de fruitteelt en ook de groenteteelt

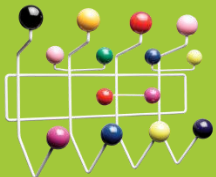
Conclusie

- Totaal aantal werknemers
 - Reguliere tewerkstelling: eerder stabiel
 - Seizoensarbeid:
 - stijging tot 2005, daarna lichte daling
 - Voornamelijk in de tuinbouwsector
- Aandeel vreemde werkkrachten
 - sterk toegenomen over de beschouwde periode
 - Minder aanwezig binnen de landbouwsector

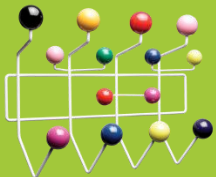
In woorden

De tewerkstellingsituatie van allochtone werknemers in de land- en tuinbouw

Genomen onderzoeksstappen

- Quickscan
 - Doel: selectie van deelsectoren
 - Werkwijze: bevraging sectorexperten
 - Selectie drie deelsectoren
 - Fruitsector (Limburg)
 - Glastuinbouw (Sint-Katelijne-Waver)
 - Sierteelt (periferie Gent)
- Bevraging Werkgevers
- Bevraging Werknemers

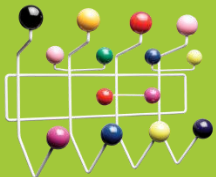
1. De samenstelling van de werknemerspopulatie

Tabel: samenvatting van de observaties gemaakt bij de verschillende bezochte ondernemingen

	Arbeids- Migranten (nieuwe EU- lidstaten)	Allochtonen, in België verblijvend	Autochtone Belgen
Groenteteelt	0/++	++/+++	0/+
Fruitteelt	+++	++	+
Sierteelt	0/++	++/+++	0/++

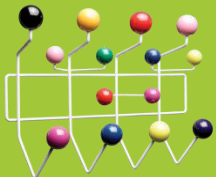
Legende:

0 = afwezig, + = kleinste groep, ++ = tweede grootste groep, +++ = grootste groep

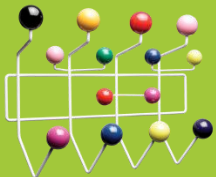
De samenstelling van de werknemerspopulatie

- Verschillen tussen sectoren wat betreft:
 - Verhouding tussen vaste en tijdelijke werknemers
 - Mate waarin men allochtone die in België verblijven, arbeidsmigranten en autochtone Belgen inzet
 - Verschillen in achtergrond-nationaliteiten
- Oorzaken
 - Historisch, socio-politiek en economisch
 - Onderneming- & sectorkenmerken
 - Rekruteringsstrategie

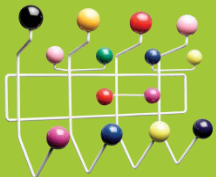
Socio-politieke en economische factoren

- Geldende wetgeving
 - Vb. Gelegenheidsarbeid
 - Vb. Knelpuntberoepenregeling
 - Vb. Gewijzigde asielprocedure
- Geografische en historische context
 - Deelsectoren vaak regionaal gebonden
 - Instroom werknemers uit nabijgelegen centrumsteden
 - Aanwezigheid specifieke groepen allochtonen
 - Vb. Mijnstreek
- Maatschappelijke ontwikkelingen
 - Gedaalde instroom autochtone werknemers
 - Vb. Tweeverdieners, actieve gepensioneerden, andere invulling studentenarbeid...

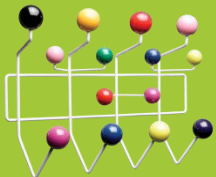
Ondernemings- en sectorkenmerken

- Verschillende *arbeidsnood* in verschillende sectoren
 - Fruitsector
 - Grote productiepieken in afgebakende periodes
 - Grote behoefte aan tijdelijke werknemers in specifieke periodes
 - Groente- en sierteelt
 - Minder grote schommelingen in arbeidsnood
 - Meer constante arbeidsnood, vaker reguliere werknemers
- Verschillen in *arbeidsinhoud* tussen sectoren
 - Groente- en sierteelt vaker leerintensievere taken
 - Tijdelijke arbeid, zoals seizoensarbeid, minder interessant

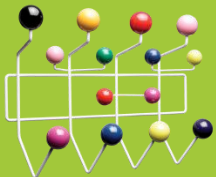
Rekruteringsstrategie

- Meest gehanteerde strategie: 2 fasen
 - Aanwerven 1^e werknemer(s) uit bepaalde groep
 - Toegang tot 'reservoir' van werknemers
- Spontaan aanbieden belangrijk rekruteringskanaal
 - Allochtonen die reeds in België verblijven, uit min of meer nabijgelegen centrumsteden
 - Arbeidsmigranten vaak via een tussenpersoon
 - Soms betaalde bemiddeling!
- Zelfversterking van tewerkgestelde groepen
 - Versterkt door weinig/geen selectiecriteria
 - Versterkt door voordeel van sociale controle
 - Gevolg: vaak groepen van kennissen/families aan het werk bij één werkgever

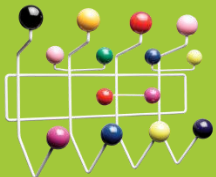
2. Het wegblijven van de autochtone werknemer

- Maatschappelijke evoluties
- Weinig aangetrokken door het werk in de sector
 - Verkeerde (?) verwachtingen
 - Werkloosheidsval
 - Negatief imago
- ‘Allochtone werknemers willen het werk wel doen’
 - En zijn gemakkelijk te rekruteren, komen zelf
 - Tot tevredenheid van de werkgever
 - In het bijzonder i.v.m. de flexibele seizoensarbeiders

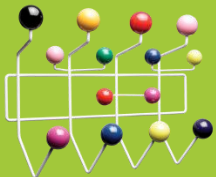
3. Kwaliteit van de arbeid

- Weinig acute knelpunten
 - Win-win
 - Werkgever: hoge arbeidsnood
 - Leidt tot flexibelere opstelling
 - Werknemers: één van de belangrijke sectoren waar men toegang heeft tot de arbeidsmarkt.
 - Hebben van werk primeert

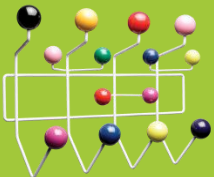

Arbeidsinhoud

- Vaak weinig functiediversificatie op bedrijfsniveau
 - Allochtonen bijna uitsluitend in productiefuncties
 - Soms productiemiddenkader
- Sterk bepaald door tewerkstellingsstatuut
 - Korte termijn (seizoensarbeid)
 - Weinig taakvariatie
 - Snel aan te leren taken
 - Lange termijn (regulier contract)
 - Grotere taakvariatie
 - Zinvol en tijd beschikbaar om breder inzetbaar te worden
 - Meer autonomie
 - Ploegleiders
 - Grote taakvariatie
 - Autonomie

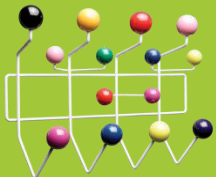

- Fysieke handenarbeid
 - Relatief zwaar
- ‘part of the job’, ‘je wordt het gewoon’
 - Gezonde werknemers effect?
 - Economisch motief primeert?

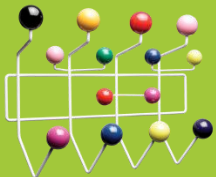
Arbeidsverhoudingen

- Kennis van het Nederlands
 - Eerder beperkt
 - Maar in de praktijk weinig problemen
 - Flexibele opstelling werkgevers
 - Eenvoudige arbeidsinhoud
 - Maar wel probleem
 - Complexe materies (vb. administratie)
 - Drempel om door te groeien
- Culturele verhoudingen
 - Tussen werknemers zelden een probleem
 - Verschillende werkgevers vermelden problemen met 'Moslimachtergrond'
 - Vaak meer 'begrip' voor culturele achtergrond werknemers uit nieuwe lidstaten
 - Risico statistische discriminatie

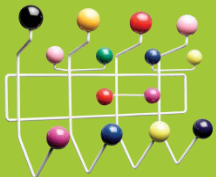
Arbeidsvoorwaarden

- Tewerkstellingsstatuut
 - Tijdelijke statuten
 - Plukkaart (PWA)
 - Reguliere statuten
 - ‘Vaste’ werknemers
- Verloning, meestal barema (soms meer)
- Arbeidstijd
 - Regulier
 - Arbeidsmigranten zeer flexibel

Integratie in leefomgeving?

- Arbeidsmigranten
 - Onverschillig
- In België verblijvende allochtonen
 - Reeds geïntegreerd in hun leefomgeving

4. Verwachte evoluties

- Verdringing van in België verblijvende allochtonen door arbeidsmigranten?

